

NIEUWSBRIEF

Peregrijn

vogelwerkgroep middenbrabant

maart/april/mei

nummer **40**

- Verslagen/foto's Jan van Rijsewijk tenzij anders vermeld.

vogelcursus(1)

Dit voorjaar hebben 28 cursisten zich aangemeld voor de cursus "Vogelen voor Beginners". Vervolgens werden 6 theorielessen gegeven in de Peppel in Udenhout en 6 excursies gingen naar Leemputten, de Brand, Landgoed Heerenbeek, Loonse en Drunense duinen, den Opslag en Diessens Broek. 12 Dames en 16 heren bekwaamden zich in het luisteren en observeren van vogelsoorten die in ons werkgebied voorkomen. Dezelfde excursieleiders als vorig jaar verzorgden vol overgave elk 2 lesdelen nl: Nico Hilgers, Wiel Poelmans en Peer Busink. Na afloop mochten de cursisten een evaluatieformulier invullen. Hier bleek uit dat de cursus zeer goed is ontvangen. Er hebben zich 2 nieuwe leden aangemeld.

Van enkele praktijklessen is een verslag gemaakt.

***3 Maart excursie Leemputten**

De eerste excursie was begin maart bij de Leemputten om ganzen en eenden en andere watervogels te spotten. In een besneeuwd decor, het voorjaar was nog niet echt aanwezig, werden de volgende soorten gezien **grauwe gans / canadese gans / nijlgans / brandgans / aalscholver / wilde eend / krakeend / kuifeend / wintertaling / meerkoet / fuut**. Maar ook soorten als **merel / koolmees / kauw / kraai / ekster / koperwiek en goudvink** werden gezien en gehoord.

uilenbeschermervanhetjaar

Op de Jaarlijkse Uilenavond georganiseerd door het Coördinatiepunt Soortenbescherming van Brabants Landschap is ons lid Peer Busink uitgeroepen tot 'Uilenbeschermervan het Jaar 2018'.

De motivatie van de jury luidde:

Al van jongs af genoten vogels zijn grote belangstelling, waarna hij in 1980 toetrad tot de regionale vogelwerkgroep. Hij werd er zelfs nog voorzitter van. Altijd was hij in het veld te vinden, gewoon om te genieten, maar ook om te tellen en te inventarissen. Met de zo verzamelde gegevens voorzag hij beheerders van natuurorganisaties van 'verbeterpunten'. Als bestuurder van de lokale natuurvereniging startte hij projecten op voor gierzwaluwen, ijsvogels, steenuilen en vleermuizen. Onder zijn vleugels heeft de uilenbescherming een hoge vlucht genomen. Als geboren en beroepsmatige pedagoog wist hij veel mensen te motiveren voor het goede doel, ook de jeugd. Als uilencoördinator gaf hij leiding aan 12 vrijwilligers, waaronder één van de jongste van Nederland. Onder hem liepen de werkverdeling, registratie van gegevens, het maken van het jaarverslag, het beschikbaar stellen van materialen en de PR op rolletjes. En al droeg hij onlangs het stokje over, gestopt is hij niet als natuurbeschermer. Want als kartrekker van het lokale biodiversiteitsteam drukt hij nog altijd zijn stempel op de natuur in zijn omgeving. Reden genoeg dus om de oorkonde van 'Uilenbeschermer van het jaar' toe te kennen aan ... Peer Busink uit Biest-Houtakker.

Peer Busink ontvangt hier de oorkonde en een bijbehorende prijs uit handen van de Coördinator Soortenbescherming Jochem Sloothak.

Foto: Brabants Landschap

grotegelekwikstaart

Deel je
ervaring met
anderen

Het loont! Reeds in 2007 heb ik samen met Jan Paymans een zelfgemaakte Grote gele kwikstaartnestkast opgehangen onder een stuw van de Zandleij. De eerste jaren nog wel naar gekeken, echter zonder resultaat en daarna min of meer in de vergetelheid geraakt. Toevallig ontdekte ik dit voorjaar een Grote gele kwikstaart. Ik zag er een op een akker zitten met wormpjes in de bek om daarna naar onze nestkast te vliegen! en de daar aanwezige jongen ging voeren. Het was eind april/begin mei. Grote gele kwikstaarten zijn in Nederland vroege broeders. In een zacht voorjaar worden de eerste eieren eind maart of begin april gelegd. De jongen van deze legsels vliegen rond begin mei uit, als alles goed gaat.

Foto Jan Paymans

Overigens is in 2008 is het project "Nesthulp Grote Gele Kwikstaart" gestart. Het Brabants Landschap heeft een vergoeding beschikbaar gesteld voor vrijwilligers die een nestkast willen plaatsen. [Hier](#) kun je er alles over lezen.

nationale vogelweek

Voor het zevende jaar is de Nationale Vogelweek georganiseerd, dit in samenwerking met vele lokale vogelwerkgroepen, vrijwilligers en organisaties van natuurbeschermers. De bedoeling is zo veel mogelijk (beginnende) vogelaars te laten genieten van de natuur. Onze werkgroep organiseerde op woensdagavond 16 mei twee avondexcursies. Een in de Brand bij Udenhout en de ander rondom de vennen van Flaes en Goor in Esbeek. Cursusleiders Nico en Loek Hilgers. Elke groep bestond uit 15 personen en hebben zich tevoren opgegeven. Deelnemers kwamen niet alleen uit de directe omgevingen maar ook uit Eindhoven, Liempde en Rotterdam.

---

rondjezeeland

*18 maart excursie Zeeland

Die zondagmorgen 18 maart stond er een ijskoude harde venijnige wind waarbij het voelde als enkele graden onder nul. Toch stonden zes leden om 7.00u 's morgens op de afgesproken plaats klaar om richting Zeeland te gaan en om vogelsoorten te spotten die je in Brabant niet snel tegenkomt. Later bij afslag Goes zou Jan het groepje vergezellen zodat we met zeven mensen waren; Annemarie (cursist), Wiel, Nico, Peter van G., Fred, Louis en Jan.

Het eerste gebied waar we heen reden was de Middelplaten bij het Veerse meer. Hier bleek al snel dat er die dag, vanwege de nog bevroren ondergrond, weinig steltlopers gespot zouden worden. Gezien zijn er [dodaars](#) / [grauwe gans](#) / [brandgans](#) / [rotgans](#) / [bergeend](#) / [slobeend](#) / [krakeend](#) / [smient](#) / [pijlstaart](#) / [wintertaling](#) / [tafeleend](#) / [brilduiker](#) / [middelste zaagbek](#) / [torenavalk](#). Daarna reden we richting Plan Tureluur bij Zierikzee. Onderweg ontdekten we een groep van 16 kempfanen, waarvan er één al witte kraagveren kreeg. [Grote zilverreiger](#) / [krakeend](#) / [scholekster](#) / [wulp](#) / [kievit](#) / [kluut](#) / [tureluur](#) / [groenpootruiter](#) / [kempfaan](#) / [kokmeeuw](#) (roze adulten!) / [drieteenmeeuw](#) (Herenkeet (Oosterschelde)

/ graspieper / witte kwikstaart. Op de Brouwersdam lieten zich soorten zien als: IJsduiker 1 / parelduiker 1 / roodkeelduiker 10 / kuifduiker 15 / roodhalsfuut 2 / brilduiker / middelste zaagbek / zwarte zeeëend 2vr 1m / grote zeeëend 1vr / eidereend / scholekster / bontbekplevier / zilverplevier / kanoet / steenloper / drieteenstrandloper / bonte strandloper / kleine strandloper / kleine mantelmeeuw / zilvermeeuw / stormmeeuw / zeekoet. Verder zagen we her en der algemene soorten, zo ook zeehonden bij de Brouwersdam. Ondanks de ijzige kou en het feit dat we meer in de auto's zaten dan daarbuiten, was het een geslaagde dag met veel geziene soorten. Na een heerlijke warme kop snert, die Jan in z'n camper had klaargemaakt, toog iedereen weer huiswaarts.

In de ijzige kou vogels spotten bij de Brouwersdam. Gelukkig was daar die warme kop snert.

column

■ Corine Goldschmidt

Loyaliteitsconflict sperwer versus tortel

Wat een gezelligheid iedere morgen. Het Turkse tortel paartje voelt zich wel in hun territorium. We doen ons best voor een vogelvriendelijke tuin. Een boom, struiken, moestuin, wilde bloemen voor vlinders, bijen en hommels, een vijver vol leven. Mezen, een merel paar, roodborstjes, vinken, groenlingen, mussen, allemaal vaste bewoners, broedgevallen in de heg en onder dakranden inclusief. Buiten de tuin ben ik bijna dagelijks tussen weilanden en in de bossen op zoek naar uilensporen, slechtvalk echtparen, baltsende sperwers en haviken, potentiële en bezette nesten, roepende jongen. Ik vind het allemaal even mooi en noodzakelijk om ter bescherming van al die soorten een kleine bijdrage te leveren aan hun aller inventarisatie. Bij de vondst van een ruiveer van een rover maakt mijn hart een sprongetje, prooiest onder een boom is altijd indrukwekkend want betekent dat hij of zij 'Er is' of 'Is geweest'. Het zijn de puzzelstukken in een ieder seizoen weer spannende en onzekere speurtocht. De randen van de puzzel vormen het territorium, het herkennen van de roep of zang die de aanwezigheid maar ook balts en dus een op handen zijnde broedgeval kan verraden. De sperwer met prooi richting nest zien vliegen is een boodschap van nieuw leven, van een aanwezigheid van de soort, het zegt iets over broedsuccessen, over instandhouding van de soort en dat willen we toch? Ik wil niets liever dan dat al die vogels de verwoestende aanwezigheid van onze eigen soort kunnen trotseren, dat zij zullen overleven. Dat het ze lukt zich aan te passen aan oprukkende bebouwing, dat ze 'het goed doen'. Op een ochtend hoor ik ongekende herrie. Tientallen kauwen en meeuwen vliegen krijsend en laag boven onze tuin. Er moet een roofvogel in de buurt zijn, de paniek is groot. Niets te zien in de lucht wat er op lijkt. Dan dwarrelen er witte, kleine veertjes onder de tuinpoort door. Door het raam zie ik haar zitten op de aangrenzende parkeerplaats. Met wijd open gesperde pupillen kijkt ze om

zich heen. Haar grote, bruine vleugels mantelend over een prooi waar ze met haar klauwen bovenop staat. Wat een kracht, wat een behendigheid tussen die tuinmuren, wat een lef. Ik ben een wat week type die het toch zielig vindt voor de prooi, al weet ik dat de sperwer vrouw moet eten en dat ze niet meer pakt dan ze nodig heeft. Ze vliegt op, er lopen misschien mensen langs die ik niet kan zien. Iets later zie ik haar over de tuin van de burens gaan, door de begroeiing van de bomen heen. Ik ga kijken of ik nog sporen vind. Een eindje

Haar grote bruine vleugels mantelend over een prooi waar ze met haar klauwen opstaat.

Foto: Laura/ZeelandNet

verderop ligt de tortelduif. Die ligt op zijn rug in een plasje helderrood bloed. Waarom nou juist die? (En verloren in de vlucht maar later toch verdwenen). Ik betrap mezelf op een gevoel van teleurstelling die een paar dagen duurt omdat ik geen tortels meer zie in de tuin. Waar ik me in de bossen een detective voel van de natuur en het een goede zaak vind als ik een spoor en dus ook prooi

vind, blij ik onderscheid te maken met het leven in onze tuin waar ik graag een aan romantiek grenzend ongestoord samenzijn van alle vogelpaartjes zie. Een waar loyaliteitsconflict. Na vier dagen zitten er weer twee tortels in het voederhuisje. 'Wel wat snel,' roepen we thuis, 'na drie dagen al een ander.' Alles voor de voortplanting. Misschien heeft een ander paartje het territorium ingenomen? Of was het dodelijk slachtoffer helemaal niet 'onze tortel'? Als het dichtbij komt, in ons territorium, dan maken we al gauw onze eigen versie, afhankelijk van waar onze loyaliteit ligt, dat blijkt maar weer.

gierzwaluw

- Gerard van der Kaa

Ieder jaar opnieuw is het spannend: hoeveel gierzwaluwen komen er terug uit Afrika in de Johanneskerk te Oisterwijk? Hoeveel eitjes hebben ze? En vooral, hoeveel jongen vliegen uit. Om antwoord op onze vragen te krijgen, stonden we vaak een hele tijd met verrekijker naar de kasten te turen en keken we na afloop van het broedseizoen of er uitwerpselen of eischalen in de kasten lagen. Maar sinds we 16 camera's hebben in even zoveel kasten kunnen we al tijdens het broedseizoen een kijkje nemen bij de gierzwaluwen in de Joanneskerk in Oisterwijk. Open [hier](#) de livebeelden en volg het paartje in nest 5.

vogelfotografie

Aan de oproep om zelfgemaakte vogelfoto's in te sturen is (nog) niet of nauwelijks gehoor gegeven. Dit ondanks dat er verscheidene leden met een camera op pad gaan. De tijd te kort geweest?

Daarom nog een kans om één van je foto's te plaatsen in de volgende Peregrijn. Stuur daarom je beste foto op waarvan jij denkt dat ie in aanmerking kan komen voor een waardering.

In de volgende Peregrijn nr.41 van eind augustus is de uitslag en wordt de winnende foto bekendgemaakt. Succes!

- Stuur een van je beste foto's.
- Foto moet gemaakt zijn tussen 1 maart en 15 augustus 2018.
- Type camera doet er niet toe.
- Formaat JPG/JPEG, GIF, PNG en BMP.
- Sturen in een aparte bijlage naar vogelwerkgroepmiddenbrabant@gmail.com

vogelcursus(2)

- Nico Hilgers

*14 april Excursie Loonse en Drunense duinen
Deze zaterdagmorgen kon de groep cursisten onder leiding van Wiel en Nico vanaf de Rustende Jager om half 8 vertrekken naar het open duingebied tussen de Rustende Jager en Giersbergen.

Bij de plek van samenkomst hadden we al **boomkruiper, koolmees, groenling, grote bonte specht, vink en heggemus** waargenomen. Aangekomen op de zandvlakte werd onze aandacht getrokken door de zang van de **gekraagde roodstaart**. In eerste instantie zagen we door het tegenlicht enkel de contouren van het vogeltje maar door een omtrekkende beweging konden we hem daarna beter in beeld krijgen. Helaas konden we de prachtige kleuren, door de lage zonnestand, nog niet goed waarnemen maar de zang konden we des te beter in ons geheugen prenten.

Daarna konden we de **boompieper** en meteen daarna de **boomleeuwerik** erg goed bekijken en beluisteren. Zowel de pieper als de leeuwerik liet de kenmerkende baltsvlucht met bijbehorende zang goed zien en horen. Op de top van een heidestruik zagen we een mooie **roodborstapuit**. In de naaldbossen hoorden we ook de zang van de **kuifmees** en zagen we **enkele staartmezen**.

Onderweg hoorden we uiteraard weer **zanglijsters, merels, roodborstjes, winterkoning en heggemus**. Terug bij de Rustende Jager maakte een van de cursisten ons opmerkzaam op een nestkast waarop een **boomklever** zat die de kast ook helemaal aangesmeerd had.

Omdat er nog wat tijd was, en omdat de wandeling beviel, zijn we ook nog even naar het tegenoverliggende gebied gegaan, De Brand. In tegenstelling tot de Duinen is de Brand een erg nat gebied, ander biotoop dus met andere vogels. Behalve **fitis en tjiftjaf** hoorden we vanuit het riet al snel een **waterral** kreunen en piepen! De **zwartkop** liet zich goed horen en zien. Wel wat van veraf maar toch zichtbaar zat er een **blauwborst**.

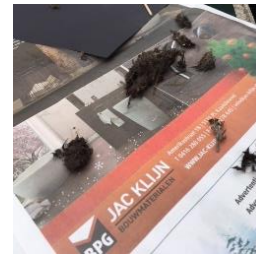
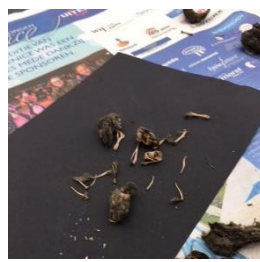
Volgens mij had ieder genoten van een afwisselende en leerzame vogelochtend!

braakballen

Deel je
ervaring met
anderen

“Hallo Jan. Heb je weer wat braakballen voor me?” Ieder jaar krijg ik steevast de vraag om braakballen te leveren voor een werkles van juffrouw Danique op de basisschool te Loon op Zand. Braakballen pluizen kun je het best doen met materiaal van de kerkuil. Vandaar dat ik op mijn beurt een beroep doe op Nico Hilgers van de werkgroep Kerkuilen. Dat kinderen het steeds hartstikke leuk vinden getuigt uit het volgende bedankje: *“Bij deze wil ik u hartelijk bedanken voor het aanleveren van de braakballen. De leerlingen vonden het onwijs interessant en vonden het een erg gaaf project. Eén van de leerlingen zei zelfs al het hele jaar uit te kijken naar deze middag, omdat zijn grotere zus al sinds groep 4 een doosje met muizenbotjes had en hij er zelf ook graag een wilde”.*

Foto's Juffrouw Danique

oeverzwaluwwand

Al enkele jaren wordt door de werkgroep de oeverzwaluwwand aan de Leemkuilen geprepareerd. Echter; twee jaar op een rij wordt er niet meer in gebroed. De oorzaak laat zich moeilijk raden. Is het een té oude wand, zit er misschien puin tussen het zand, is er te veel wortelgroei of stuiten de vogels op te harde leemlagen? Feit is wel dat er jaren ervoor wel is in gebroed.

De zware metalen sloep was weer voor de dag gehaald en werd met vereende kracht het water in gesleept. Zo zwaar dat bij het tillen Jan een zweepslag opliep en voor de verdere dag (en weken) afgewerkt was. We peddelden vervolgens naar het eiland waar luid gakkende ganzenpaartjes hun nesten verlieten om vanaf een afstand af te wachten wanneer ze weer terug konden komen.

De wand werd vrij gemaakt van wildgroei. Ook het afsteken en steil maken van de wand werd zorgvuldig gedaan. Zelfs zijn later in de week drie mensen terug gegaan om een eerste bomerij te verwijderen. Volgens Victor was hier n.l. een grote kans dat havik of sperwer post zouden kunnen nemen op de overhangende takken.

Na afloop voeren we langs de twee aalscholverkolonies en telden 54 nesten.

*De laatste berichten zijn matig positief. Er zouden enkele zwaluwen in en bij de wand zitten.

Oeverzwaluwnesten	
2013	15
2014	72
2015	100
2016	X
2017	X

jaarvande huiszwaluw

De huiszwaluw is een echte cultuurvolger. Hij 'plakt' zijn nesten in steden, dorpen of gehuchten aan allerlei typen gebouwen. Vanaf begin jaren zeventig verminderde hun aantal in ons land met ruim 80%. Waarschijnlijk was de afname van insecten daarvan een belangrijke oorzaak. Sinds de eeuwwisseling neemt de populatie weer licht toe. De oorzaken voor zowel de historische afname als de recente toename in ons land zijn niet geheel duidelijk. Sovon en Vogelbescherming roepen het jaar 2018 uit tot Jaar van de Huiszwaluw om onderzoek te doen om de zwaluwen nog beter te kunnen helpen.

Het tellen van huiszwaluwnesten is een leuke bezigheid en voor ieder (beginnend) vogelaar makkelijk om te doen. Bij gastadressen kun je voorlichting en tips geven om het verwijderen van nesten tegen te gaan of stimuleer je de aanleg van modderpoeltjes voor de nestbouw. Er zijn vast nog wel plekken te vinden om te tellen. Peter van Gestel is de contactpersoon van de huiszwaluwwerkgroep. [Hier](#) lees je er meer over.

vogelcursus(3)

*27 april Avondexcursie Diessens Broek

Een van de laatste praktijklessen bracht ons naar het Diessens Broek wat onderdeel is van natuurreservaat de Hilver. Vanaf dijkjes en hoge ruggen heb je een prachtig uitzicht op het gebied en ontdek je allerlei weidevogels zoals *grutto*, *kievit* en *wulp*. Weinig wind, niet koud; de omstandigheden leken goed, maar de zangvogels hebben zich desondanks weinig laten horen. Mooiste waarnemingen deze avond was meteen bij het startpunt een vlucht *regenwulpen* die neerstreken op een weiland. Later genoten we van de baltsvlucht van een *grutto* hoog in de lucht, schommelend van links naar rechts, om daarna met een plotselinge vrije val naar beneden te storten.

Soorten: *Regenwulp, ooievaar, blauwe reiger, witte kwikstaart, kievit, tijftjaf, vink, zanglijster, zwartkop, grote bonte specht, merel, koekoek, boerenzwaluw, gierzwaluw, houtduif, wilde eend, bergeend, krakeend, kuifeend, meerkoet, slobbeend, nijlgans, knobbelzwaan, grasmus, canadese gans, grauwe gans, fazant, grutto, kleine karekiet, wulp, watersnip, scholekster, oeverloper, zomertaling*

deveertigste

Peregrijn is de naam van ons kwartaalblad. Vanaf de oprichting in 1972 werd het op papier uitgegeven en droeg toen eerst nog een tijdje de naam "Falco", ook afgeleid van de latijnse naam Falco Peregrinus.

Peregrijn is er vanaf 2006 en heeft de laatste jaren enkele wijzigingen ondergaan. De moderne tijd vroeg om nieuwe uitdagingen. Het verenigingsblad wordt niet meer op papier uitgegeven, maar is in 2014 vervangen door een digitale nieuwsbrief. Afgezien van de drukkosten en veel papierwerk is het geen verkeerde keuze als je bekijkt dat nu ieder lid, begunstiger, vogelwerkgroep of natuurinstelling en iedereen die het blad wil ontvangen nu met één druk op de knop 4x per jaar deze nieuwsbrief Peregrijn ontvangt.

Het kon niet uitblijven dat ook andere werkgroepen overgestapt zijn op digitaal waaronder b.v. de West Brabantse Vogelwerkgroep met 'het Hupke' en 'Blauwe Klauwier' van Vogelwerkgroep de Kempen.

kattenkwaad

- Cees van de Poel

Deel je
ervaring met
anderen

De buurtkat had het voorzien op onze pimpels. Vanaf het dak v.d. schuur had hij de kap van het nestkastje weggewerkt en vervolgens het nestmateriaal er uit gehengeld. 's Morgens heb ik de kap er weer opgelegd. Maar de volgende ochtend was de kap er weer af. Nu waren er 2 nerveuze mezen in de buurt dus die hadden daarvoor een reden. Toen ik in het kastje keek lagen op de bodem 4 kale jongen te spartelen. Het nestje opnieuw in de kast geplaatst, de jongen teruggelegd en de kast beveiligd. Zo is alles nog goed gekomen. Gelukkig voor de jongen dat het een paar warme dagen waren !

Foto: Cees van de Poel

Bezoek op de laatste dinsdag van de maand onze ledenbijeenkomsten. Er wordt gesproken over allerlei vogelzaken en soms is er een lezing. Erg leerzaam!